

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku J. K.
przy uczestnictwie G. K.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 listopada 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 14 grudnia 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w zakresie oddalającym apelację wnioskodawcy w odniesieniu do udziałów w spółce P.;**
- 2. w pozostałej części odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 3. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy J. K. od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 14 grudnia 2018 r., sygn. akt II Ca (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wnioskodawca zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1037 k.c. i art. 17² ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych oraz art. 223 § 5 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze, polegające na przyjęciu dopuszczalności dokonania podziału majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, w skład którego wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, bez zachowania formy aktu notarialnego.

Jakkolwiek wnioskodawca zaskarżył w całości postanowienie Sądu drugiej instancji, to jednak zakres ten i wnioski kasacyjne nie korelują z zarzutami kasacyjnymi. O ile zarzutami apelacyjnymi objęte zostało rozstrzygnięcie

w przedmiocie udziałów w spółce z o.o. P. w N., o tyle ta kwestia została pominięta w skardze kasacyjnej. W części, w jakiej wskazany zakres zaskarżenia i wnioski kasacyjne (uchylenie postanowienia w całości) nie znalazły pokrycia w zarzutach kasacyjnych, skarga kasacyjna podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Braki skargi kasacyjnej w postaci podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) odpowiadających zakresowi zaskarżenia i wnioskowi (art. 398⁴ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) należą do jej wymogów konstrukcyjnych i nie podlegają postępowaniu naprawczemu, co wynika *implicite* z art. 398⁶ § 1 k.p.c., określający, które z braków podlegają uzupełnieniu.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

W ocenie skarżącego w sprawie zachodzi konieczność wyjaśnienia, czy w świetle art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1037 k.c. i art. 17² ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych oraz art. 223 § 5 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze, dopuszczalne jest dokonania podziału majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, w skład którego wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, bez zachowania formy aktu notarialnego.

Wbrew stanowisku wnioskodawcy Sądy obu instancji nie przyjęły, iż dopuszczalne jest zawarcie umowy o podział majątku wspólnego w zakresie własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu bez zachowania formy aktu notarialnego, o czym świadczy objęcie postanowieniem podziałowym spornego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego. Przedmiotem oceny Sądu pierwszej i drugiej instancji, w kontekście skutków prawnych dla roszczeń pieniężnych wnioskodawcy z tytułu tego prawa do lokalu (spłata), było oświadczenie stron, z podpisami notarialnie poświadczonymi, z dnia 30 grudnia 2002 r., o rozliczeniu całości majątku. Powyższe oświadczenie zostało złożone po sprzedaży w dniu 30 grudnia 2002 r. nieruchomości wspólnych stron za kwotę 126 000 zł, która zgodnie z porozumieniem stron przypadła wnioskodawcy i za którą to kwotę zakupił on m.in. mieszkanie na swoje nazwisko. Nadmienić należy, że przekształcenie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu przy ul. S. w K., w spółdzielcze własnościowe prawo miało miejsce w dniu 6 października 1999 r. Z kolei wspólność majątkowa między stronami została zniesiona z datą wsteczną z dniem 1 października 1999 r. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 13 sierpnia 2002 r.; oczywiście data przekształcenia nie powodowała, że prawo to przypadło automatycznie uczestniczce, ale data tego przekształcenia, w kontekście daty, z jaką zniesiona została wspólność, stanowiły jeden z aspektów oceny oświadczenia z 30 grudnia 2002 r. Istotnym jest również i to, co wynika z ustaleń faktycznych, że pierwotnie strony zajmowały mieszkanie spółdzielcze o charakterze rotacyjnym, zaś pokrycie wymaganego wkładu nastąpiło z książeczki mieszkaniowej uczestniczki. Następnie strony otrzymały lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. S. w K., a na poczet wkładu mieszkaniowego został zaliczony wkład na opisane mieszkanie rotacyjne, natomiast pozostała część była spłacana w ramach kredytu, z którego część pokryta została ze środków, które uczestniczka uzyskała ze sprzedaży mieszkania i samochodu wchodzących w skład spadku po jej matce. Wnioskodawca w latach 1989 - 2002 przebywał w celach zarobkowych w USA. W spornym mieszkaniu nigdy nie mieszkał.

Skarga kasacyjna nie jest też oczywiście uzasadniona. Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań,

wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. Chodzi tutaj o kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Sądy obu instancji oceniły oświadczenie z dnia 30 grudnia 2002 r. z podpisami notarialnie poświadczonymi - w którym strony zgodnie oświadczyły, że wszelkie rozliczenia finansowe od dnia zawarcia małżeństwa (25 czerwca 1977 r.) do chwili obecnej (czyli do 30 grudnia 2002 r.) zostały między nimi uregulowane i nie wnoszą w związku z tym w stosunku do siebie żadnych roszczeń finansowych, a także w przyszłości z tego tytułu nie będą do siebie zgłaszać takich roszczeń - w kontekście daty przekształcenia lokatorskiego spółdzielczego prawa w spółdzielcze własnościowe (6 października 1999 r.) i daty zniesienia wspólności majątkowej (1 października 1999 r.), a także sprzedaży ostatnich nieruchomości w dniu 13 grudnia 2002 r. i przekazaniu na rzecz wnioskodawcy całości ceny (za którą kupił mieszkanie dla siebie). Ostatecznie Sądy obu instancji doszły do przekonania, że wnioskodawca zrzekł się roszczeń do mieszkania spółdzielczego przy ul. S.. Z kolei uczestniczka zrzekła się roszczeń z tytułu wynagrodzenia wnioskodawcy jakie uzyskał z pracy w USA, aczkolwiek Sąd pierwszej instancji nie dał wiary zeznaniom uczestniczki, jakoby wnioskodawca pozyskał kwotę 309 000 USD.

Samo zrzeczenie się roszczenia z tytułu spłaty bądź dopłaty i innych rozliczeń z majątku wspólnego jest dopuszczalne za zasadach ogólnych; każdy z małżonków jest dysponentem własnych roszczeń i wierzytelności z tego tytułu. Istota sprawy w spornym zakresie sprowadzała się do analizy i oceny oraz wykładni

oświadczenia wnioskodawcy i uczestniczki z dnia 30 grudnia 2002 r. w aspekcie także uzasadnionej przyczyny (kauzy) zrzeczenia się przez wnioskodawcę roszczeń finansowych do mieszkania spółdzielczego. Jeśli zatem w pewnej części sfinansowanie wkładu mieszkaniowego związanego jeszcze z lokatorskim spółdzielczym prawem do mieszkania przy ul. S. nastąpiło z majątku osobistego uczestniczki, zaś całość ceny ze sprzedaży wspólnych nieruchomości w grudniu 2002 r. przypadła wnioskodawcy, który za te środki zakupił mieszkanie wyłącznie dla siebie i uczestniczka nie rościła sobie do niego pretensji, to zrzeczenie się przez uczestnika roszczeń do mieszkania przy ul. S. miało uzasadnienie, gdyż strony wzajemnie się zrzekły praw do zajmowanych przez siebie mieszkań.

W sprawie rozwodowej zainicjowanej w października 2004 r. uczestniczka powoływała się na oświadczenie stron z dnia 30 grudnia 2002 r. jako faktyczny podział majątku wspólnego z zrzeczeniem się roszczeń na przyszłość (k. 5 i 8 akt rozwodowych). W odpowiedzi na pozew w tamtej sprawie wnioskodawca wnosił o przyznanie mieszkania przy ul. S. uczestniczce wraz z synem do użytkowania zaś wskazywał, że z kolei on zajmuje zakupiony ze środków własnych lokal mieszkalny przy ul. A. (k. 18, 41/2).

Z tych względów, w pozostałej części, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. art. 398²¹ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 4 pkt 8, § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm., w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. z 2016 r. poz. 1668).

jw